

Сафар БАРНОЕВ ОНАЛАР УШАТИБ ТУРАР ИССИҚ НОН

АЁЛНИ КҮЙЛАМОК...

Аёлни күйламоқ янгилни эмас,
Янги бўлмагандек оила қурмоқ.
Аммо суняч бўлмоқ минг йиллик
хавас,
Минг йиллик орзудир тогдайин
турмоқ.
Йигитни тоғларга қиёс қиласиз,
Аёлни бөг деймиз,
Боғбони — Мардлик.
Конимиз офтобдай иссиқ, биламиз,
Боболардан бизга қолган
жўмардлик.

Жўмардлик мактаби шундай
яралган,
От чопсак, ларзага келган даралар.
Номимиз Алпомиш бўлиб тарафлан,
Кафтилизда ухлар,
Йиғор далалар.
Оналар изидан останамиз пок,
Кузган ин кўймаган кўргонимизга,
Гоҳи эшик очса, шармисор, нопок,
Ёғилган не тошлар карвонимизга,
Карвон-ку тўхтаган эмас, барибир,
Колган яраларни
Эслаб куямыз.

Яшамоқ куйининг сози, тори бир,
Яшамоқ фаслини бирдай суюмиз.
Суямиз,
Аёл бор, обод хонадон,
Ёргу чехрасидай очиқ дастурхон,
Кўтариб юрмаган ўзебек жомадон,
Аёли ушатиб турса иссиқ нон.
Иссиқ нон,
Бир умр чорлаган бизни,
Кулодда янраган гўдак ингаси.
Оталар уйғотган зурёдимишни
Бешик тепасидан сочиб тангасин.
Танга янгаларга
овунчок балким,
Балки олиб қочган хаёлларини.
Йигитман деганин тогдайин қалқиб,
Бўйига тенг кўрган аёлларини.
Аёлни кўйламоқ,
Янгилик эмас.

Янги бўлмагандек оила қурмоқ.
Аммо суняч бўлмоқ минг йиллик
хавас,
Минг йиллик орзудир тогдайин
турмоқ.

НУТК

Тилмоч дўстим, гапларимни
уқиб олгин,
Мазнисини чаққин,
Тўкиб қолдирмагин.
Бизнинг шарқда бир мактаб
бор уқиб олгин,
Ўқиб олгин,
Гус ногора ҷалдирмагин.
Аёл деган бир зот яшар
Бизнинг шарқда.

Мактаби бу: —
Рўзгор учун жони фидо.
Садоқатдан дарс беради
Сизнинг Фарбга,
Кўлда тутган чўғи битта,
Номи — Вафо.

Болам дейди,
Тўғри, елиб-югуради.
Сочларига оқ тушганин
Сезмай қолиб,
Юрагида дарё меҳри

Гулдирайди,
Офтобниям изга солиб,
Фарзандларин отин айтмай,
Дунё билар,

Дунё билар,
Тоқатининг йўқ поени.
Суянгани сабр тоғи,
Сабр тилар.

Катта бахти,
Очиқ турар дастурхони.
Гоҳ тандири қўйдирди,
Яширмайман,

Хоҳ тақдиди қўйдирди
Яширмайман.

Яширмайман,
Ширин сўз деб тонгни кутар,
Тонг ҳам унга салом берар,
Оширмайман.

Тилмоч дўстим,
Уқдингми, гап маънисини,
Нега Күёш шарқдан чиқиб

Фарба ботар,
Шербаччалар кўлин ушлаб
Отасининг,
Онасининг кучоғида ухлаб ётар.

ФАҚАТ БИЗДАН, ФАҚАТ СИЗГА

Бугун энди ширин сўзлар
Фақат биздан, фақат сизга.

Куёшдай порлаган излар,
Фақат биздан, фақат сизга.

Фақат сизга тамом иззат,
Фақат биздан, фақат сизга.

Тўқилган янги бир хикмат
Фақат биздан, тамом хизмат,

Юракда бир ўзингиз бор,
Фақат битта, фақат битта.

Гўзалик ичра бетакор,
Сифат битта, сифат битта.

Фақат сизга тилармиз биз

Ҳамиша бахт, саодатни.

Йўқотманг, ҳеч қачон сизга
Берилган бу малоҳатни.

Фақат нурга ўраб кўйсан,
Кўйш ҳам қолмасин ёғлис.

Туғилмас ҳеч қачон энди
Сахифа бўлган бобо Ҳофиз.

Фақат битта тилак сизга

Аёллик ўринингиз бўлсин.

Фақат битта тилак бизга

Йигитлик кўркимиз бўлсин.

Фақат дунёда бир фарқ бор,

Сиз аёл, биз эса ёркакмиз,

Йўқолса қадр илиа ҳурмат,
Билинги, катта ёрмакмиз.

ҚАЙБИР...

Кай бир номард топилгиси бу,
Ёки айтган

соткин, балолар,
Яшаганимиш чордевор ичра,

Болал деган бизнинг момолар.

Жим. Шундай деб яшади улар.

Хувиллатдик,

Билмай келдик,

чор девор ичра

Қад кўтарган алларимизни.

Боболарим!

Орли боболар

Боқмасин деб, ўзга, номаҳрам,

ўз деворин тиклаган доим,

Кай сўқирга кўринди ҳарам.

Остона пок,

Кумушбилар

Рўзгорига тикиди жонини

Кўча-кўйда юрмади муҳим

Қўрсатганча очиқ сонини.

Кимларгидир

Ёқмас бу сўзим,

Керакку дер

Цивилизация.

Мен қолоқман,

тўғри-ю, лекин

Узоклашди гўзаллизация.

Қадам босдик

очиқлик сари

Тана бутун,

оёқ ости ор,

Қаерга ҳам борарди ахир,

Аравага қўшилган тулпор.

Тулпор нима?

Беорлук нима?

Хафсаля пир, дарак йўқ кучдан,

Боринизга шукур айладик,

Ризқ-рўз кутиб битта чўмичдан

Яшаб келдик фала-ғовурда,

Теграмизда қон кусган девор.

Момоларим, ярим қовура,

Боболарим, салгина бедор.

Хуморидан чиқайлик энди,

Эслаб, эски дарднинг гардларин.

Ўзбекистон!

Аёл зотига

Кўргон қилиб кўйди

Мардларин!

билиш, сирини эгалаш керак бўларкан. Бу эса осон эмас.

Устозимиз шу билан баҳтиёри, мен каби им толиб-ларидан бир неча ўннарни анига майланадиган.

Имтиёзи дипломни кўрган долма енги тортиб, юзлари ёршиб, «мана энди» Сиз учун бизнинг кафедрага йўл очилиш — дедилар. Энди диссертация мавзуси билан бирга «игна» хам берамиз, А. Ортиковинг илмий рахномолигидан нур олишга ахду паймон қилинадиган.

Профессордан, домла, ўғил-қизларни набира-ваэраторни чўянига тақдидадиган, деб сўраб қолсангиз, шогирдларимни хам кўшиб айтасан, ўшимиз, мурожаат килинадиган.

Диссертацияларга, бўйлаш китоб, монография ва авторефератларга ичиқ-тақиши тақдидадиган, деб ўйлайдилар. Ундан эмас. Устозларнинг ўз шогирдларига бўрдами, матнавий муривватшалиги хам бекиб кўнгларни козғоз тушнишадиган.

Дарвоже, шогирдлар ёзётган рисола, китоб, ўқув кўлланмаларида устозларнинг хисса-ситтадиган, деб ўйлайдилар. Ахир энди шогирдларни кўнгларни козғоз тушнишадиган.

Мобайнинг 20 дан ортиқ номзодлик ва докторлик диссертацияларини синчилкадиб ёки берди. Базилар хайр-саҳоват факат моддий омилдан иборат, деб ўйлайдилар. Ундан эмас. Устозларнинг ўз шогирдларига бўрдами, матнавий муривватшалиги хам бекиб кўнгларни козғоз тушнишадиган.

Дарвоже, шогирдлар ёзётган рисола, китоб, ўқув кўлланмаларида устозларнинг хисса-ситтадиган, деб ўйлайдилар. Ахир энди шогирдларни кўнгларни козғоз тушнишадиган.

Иброрим КАРИМОВ,

Фалсафа Фанлари доктори, профессор

«Беҳзод ва Ширин» достонидан ЖАННАТ БОҒИ

Қасрлар, саройлар санъат маҳсулни, Хоки туроб бўлса соврилиб кули. Дунёйи боумид лек яратилгай, Яхши яшаш учун инсон интилгай. Бисса-да омонат дунёйнинг сирин йўзгаририга бўлмас инсон тақдиди. Бу ёргу дунёда яшаган одам. Ҳаёти мисоли ёниб ўчган шам. Одамзод ҳаёти саналгай манзур, Бирлаш яшаса гар таратиб нур.

Беҳзод ҳаёлоти жисплшиб фавс, Сўнг чизибоши бошлидади «Ризвони Фирдавс». «Жаннат боғлари»ни айлаб тасаввур, Кўп гўзл бавалар чизди мусаввир.

Куёшдай порлаган излар, Фақат биздан, фақат сизга.

Фақат биздан, фақат сизга.

Фақат сизга тамом иззат, Фақат биздан, фақат сизга.

Тўқилган янги бир хикмат

Фақат биздан, тамом хизмат,

Юракда бир ўзингиз бор,

Фақат битта, фақат битта.

Гўзалик ичра бетакор,

Сифат битта, сифат битта.

Фақат сизга тилармиз биз

Ҳамиша бахт, саодатни.

Йўқотманг, ҳеч қачон сизга

Берилган бу малоҳатни.

Фақат нурга ўраб кўйсан,

Кўйш ҳам қолмасин ёғлис.

Туғилмас ҳеч қачон энди

Сахифа бўлган бобо Ҳофиз.

Фақат дунёда бир фарқ бор,

Сиз аёл, биз эса ёркакмиз,

Йўқолса қадр илиа ҳурмат,

Билинги, катта ёрмакмиз.

Наврӯз арафаси эди. Ҳафтанинг шанбаси эди. Қишлоқка боргандим. Томорқада ишләтгандим. Бир пайт дарвозахонда отам пайдо булди. Ҳөвлига кира солиб, кўлига кетмопини олди.

Биламан, ҳозир у ё менинг олдимига келиб ёнимни киради, ёки ҳов бурчақдаги «уручилик хўжалиги»га бориб, кўчат николларни кўздан кечиради.

Бу холат менга муштадилгимдан маълум. Отамнинг ҳар кунни юрар йўли тайин. У авваларни далага бориб, даладан кайтарди. Кексайтаг, йўналиши ўзгарди: ўй — мачит — тўймарақса, сўнгра... томорқа. Эрта баҳордан кеч куячча шунақа. Намоз вақти яқинлашар-яқинлашас, отам таҳорат олади. Ибодатдан кайтган заҳоти энгина янаскийини илади. Бир кўлида кетмон, иккинчида тоққайи — томорқада кўймаланди.

Отамга караб туриб, гоҳ ачинманам, гоҳ кувонаман. Рост-да, етимишдан ошган эса-да, ҳамон тинмайди. Биз — баёни кучкўватта тўлган тўрт ака-ука ҳарчандан уринмайлик, ишиз униқаличи уйнайди. Сабаби аён: отамнинг кадок кўллари оғир меҳнатдан котиб кеттан, бизники эса, аллақачонлар кетмопини чиқиб кеттаган.

Ҳа, айтгандай, боя «уручилик хўжалиги» деганимга ахаблик монанди. У аслида бир парча ер. Бир томони — анонзор, иккинчи томони — мевазор. Отам ўша жойнинг оғизига қисимга ҳар йили анор акамалчалири ўтказди. Колганида сабзи, пиёз, қараш, турп, шолом урги етишиштари. Бор-йўғи шу... Аммо кишилоди ҳаммага етади. Билаган борки, кўчат-уругни биздан олади.

Мен ҳазиллиги: «Бу ер отамнинг кўчатори, оиласизнинг уручилик-тажриба хўжалиги», дейман. Шул сабаб томошабин бўлиб тур-

майман. Отамга кўшилиб, ургу сепаман, никол экаман. Факат унини бир одатини њеч тушунмайман, тушунолмайман.

Отам, қачон қараманн, етти букилиб, ер чопади. Жўяк тортиб, сув очади. Орадан ҳафталар ўтади, ойлар ўтади.

Сочтага ургуларимиз заҳмат чекиб, чекач бўлади. Қаламаларимиз куртак отиб, кўчат бўлади. Шундай отам галати иш тулади. Сўрганларга тенг ярмини насиия тарқатади. Яна денг, ҳар ўнта қучатга 2-3 донадан, ҳар ўз грамм ургуллик ярим қафт-бир бор. Доимо сархуш юради. Топганини ичади. Бу одатини ўғил

— Ҳа, энди... — Отам нималаридир ўйлаб, бошини қашлади. Дўлпинин олиб, қафтига кўди. — Усмонқуни ўзинг биласан-ку, бечораҳо бир одам. Устига-устак, якинда кенжя кизини чиқаруди.

Отамнинг галини тўғри. Усмонқу акани болалигимдан яхши танийман. У қишлоғимизнинг нариги четидаги бўлади. Ҳафса электрик. Фезъ-автори дуруст. Катта-кичик демайди, ҳамма билан ҳазиллашиб кетавади. Ғаражатни бор. Домо сархуш юради. Топганини ичади. Бу одатини ўғил

нобоб қилиғи деб, ман лафзимдан қайтайми?

Отам босха сўз айтади.

... Ростиғи айтсан, бу воқеанини юбориб-эзандиганди.

Бироқ куни кечга Тошкент

бозорида ўзим гувоҳ бўлган бир

мозаро туфайли қайта эслади.

Бўлиши шу: бир боғлами

50

сўм!

Айтшиши биздан, ҳулосаси сиздан...

РАЙХОН ЕБ, ҚОРИН ТЎЙДИРСА БЎЛАДИМИ?

Ёхуд бир-бирига мутлақо тескари икки воқеа

ни эса, бозорнинг ярим баҳо-сида айтади.

Мана, ҳозир ҳам шундай кўлди. Аввал танлаб-танлаб, авайлаб-авайлаб кўчат кўйриди. Кейин мени чакириди:

— Ишнинг бираср кўйда, манавиларни Усмонқу мон-тёрнига обори бер.

— Ҳўн бўлади!

Кўчатларни санагандим, 15 туп чиқди. Ҳаммаси бир та-ри, бир хил. Уларни йигиб-териб, боғлатиб сўрадим:

— Пулини оғланнисиз?

— Йўк, — отам ниҳоллар урнини чониб текисларкан, бошини кўттармай жавоб кайтарди. Сўнгра алоҳидан тайналди. — Ҳозир бермаса, тағин сўраб ўтирганид:

— Бордию-берса-чи, қан-дан олай? — Эрталаб кўшини кўчалик Сарифий ака 30 та кўчут олди кетган сўнг туманни тишиб, ўзимни нарх-наво бичдим. — 20 сўмданди?

— Йўк! — Отам ишидан тұхтаб, кетмопини сўнди. — Усмонқу кузда сўрвди. У пайтада анор кўчут 12 сўмдан эди.

— Кизиқиз-а, ота, — де-дим ахабланниб, — беш-олти олдинги нарх-наво билан бўлгунгисининг ўртасида озимни фарқ борми?

Ойдин тонглар кўшингандан қамашиб юзим, инсон минтақаларида умидлар унди.
Дашду дала, бустонларга улашиб сўзим, ташнапларинг ҳовчига суюни сундим.
(Ўзбекистон) шеъридан

Энди нега «шоир» сўзини кўширикноқа олганимиз ҳакида. Агар бу сўз кўширикноқ олинса, ўша шоир ижодига бошкана назар пайдо бўлади. Лекин Барноғининг ижодига бундай истехсоли назардан холи. Кўширикноқа селас, унинг хеътда широр, ҳардамхай, турфа феъл, аломат инсоннинг ишора. Ҳуллас «шоир» унинг тахалуси. Иккита шоир гаплашиб турб. Барноғин ҳакида гап кетса, «Ҳайси Барноғеб», деган савол туғиди. «Шоирда», дейди биринчи шоир иккинчисига. «Ҳа, «шоир», дейди иккинчи шоир унга. Шу билан масала ойинлашиди.

Атаган акаларимни сарфлаб ҳам бўлдим, атагандаги кўйлаган ётлар кўзин ёндири;
Соғинчар устидан кўлди, хоҳолаб кўлди — ўнни ё йигирма дафъа чанокон қондириди.
(Висол шомин...) шеъридан

Бир куни Курбон Эшматов түшиб, «Жўра, 2 когоз материян бор, шунни сроочно ўртиспилидан ўзбекчага ағдариси керак», дед колди. Дарров хайдимлигига «шоир» келди. Сал олдин кирб «Ахмедов, «левий иш-шар» келиб колса бегона кильманд, ҳали тушилкчилини миз керак», дебди. Уни чакириди. «Зара, сарчон», ҳам олдинги нарх-наво билан бўлгунгисининг ўртасида озимни фарқ борми?

Шоир деганимиз — Барнобек Эшпўлатов. Шундай деганимиз рост.
Чиндан ҳам шоир. Мана кўлимиздан китоби турбиди. «Исон минтақалари».

— Шоир, гапни айлантира, пул йўк. Ўзим ҳам тушликка чикдим. Кечга каллани ишлатиб пул сарфлаш керак эди.

— Э ака, бир гурунг бўлади, кўявераси.

— Бўлмас, ўша гурнингин таасусоти билан ҳорин ҳам олчиғи билинмайди... — У бўшшиб чиқиб кетади. Кузатиб тураман. Тушликка чикмайди. Кенга киравас, анча шеър коралаб кўйган бўлади Кейин «кўзинга ёримай». Яна бир пул тушнада шоир ҳаммасини қатради.

— Кизиқиз-а, ота, — де-дим ахабланниб, — беш-олти олдинги нарх-наво билан бўлгунгисининг ўртасида озимни фарқ борми?

Юрагимдан бошқа бир кўпагча симгади танам, танамга сигнагида бир бўрда дунё атайн.
Калдироғчал тилида шодмонлик ёнди, Ялпизлар тафтид өрлиди зериккан замин.
(«Кечиншилар тайми» туркумидан)

Шоир, гапни айлантира, пул йўк. Ўзим ҳам тушликка чикдим. Кечга каллани ишлатиб пул сарфлаш керак эди.

— Э ака, бир гурунг бўлади, кўявераси.

— Бўлмас, ўша гурнингин таасусоти билан ҳорин ҳам олчиғи билинмайди... — У бўшшиб чиқиб кетади. Кузатиб тураман. Тушликка чикмайди. Кенга киравас, анча шеър коралаб кўйган бўлади Кейин «кўзинга ёримай». Яна бир пул тушнада шоир ҳаммасини қатради.

— Кизиқиз-а, ота, — де-дим ахабланниб, — беш-олти олдинги нарх-наво билан бўлгунгисининг ўртасида озимни фарқ борми?

Шоир, гапни айлантира, пул йўк. Ўзим ҳам тушликка чикдим. Кечга каллани ишлатиб пул сарфлаш керак эди.

— Э ака, бир гурунг бўлади, кўявераси.

— Бўлмас, ўша гурнингин таасусоти билан ҳорин ҳам олчиғи билинмайди... — У бўшшиб чиқиб кетади. Кузатиб тураман. Тушликка чикмайди. Кенга киравас, анча шеър коралаб кўйган бўлади Кейин «кўзинга ёримай». Яна бир пул тушнада шоир ҳаммасини қатради.

— Кизиқиз-а, ота, — де-дим ахабланниб, — беш-олти олдинги нарх-наво билан бўлгунгисининг ўртасида озимни фарқ борми?

Шоир, гапни айлантира, пул йўк. Ўзим ҳам тушликка чикдим. Кечга каллани ишлатиб пул сарфлаш керак эди.

— Э ака, бир гурунг бўлади, кўявераси.

— Бўлмас, ўша гурнингин таасусоти билан ҳорин ҳам олчиғи билинмайди... — У бўшшиб чиқиб кетади. Кузатиб тураман. Тушликка чикмайди. Кенга киравас, анча шеър коралаб кўйган бўлади Кейин «кўзинга ёримай». Яна бир пул тушнада шоир ҳаммасини қатради.

— Кизиқиз-а, ота, — де-дим ахабланниб, — беш-олти олдинги нарх-наво билан бўлгунгисининг ўртасида озимни фарқ борми?

Шоир, гапни айлантира, пул йўк. Ўзим ҳам тушликка чикдим. Кечга каллани ишлатиб пул сарфлаш керак эди.

— Э ака, бир гурунг бўлади, кўявераси.

— Бўлмас, ўша гурнингин таасусоти билан ҳорин ҳам олчиғи билинмайди... — У бўшшиб чиқиб кетади. Кузатиб тураман. Тушликка чикмайди. Кенга киравас, анча шеър коралаб кўйган бўлади Кейин «кўзинга ёримай». Яна бир пул тушнада шоир ҳаммасини қатради.

— Кизиқиз-а, ота, — де-дим ахабланниб, — беш-олти олдинги нарх-наво билан бўлгунгисининг ўртасида озимни фарқ борми?

Шоир, гапни айлантира, пул йўк. Ўзим ҳам тушликка чикдим. Кечга каллани ишлатиб пул сарфлаш керак эди.

— Э ака, бир гурунг бўлади, кўявераси.

— Бўлмас, ўша гурнингин таасусоти билан ҳорин ҳам олчиғи билинмайди... — У бўшшиб чиқиб кетади. Кузатиб тураман. Тушликка чикмайди. Кенга киравас, анча шеър коралаб кўйган бўлади Кейин «кўзинга ёримай». Яна бир пул тушнада шоир ҳаммасини қатради.

— Кизиқиз-а, ота, — де-дим ахабланниб, — беш-олти олдинги нарх-наво билан бўлгунгисининг ўртасида озимни фарқ борми?

Шоир, гапни айлантира, пул йўк. Ўзим ҳам тушликка чикдим. Кечга каллани ишлатиб пул сарфлаш керак эди.

— Э ака, бир гурунг бўлади, кўявераси.

— Бўлмас, ўша гурнингин таасусоти билан ҳорин ҳам олчиғи билинмайди... — У бўшшиб чиқиб кетади. Кузатиб тураман. Тушликка чикмайди. Кенга киравас, анча шеър коралаб кўйган бўлади Кейин «кўзинга ёримай». Яна бир пул тушнада шоир ҳаммасини қатради.

— Кизиқиз-а, ота, — де-дим ахабланниб, — беш-олти олдинги нарх-наво билан бўлгунгисининг ўртасида озимни фарқ борми?

Шоир, гапни айлантира, пул йўк. Ўзим ҳам тушликка чикдим. Кечга каллани ишлатиб пул сарфлаш керак эди.

— Э ака, бир гурунг бўлади, кўявераси.

— Бўлмас, ўша гурнингин таасусоти билан ҳорин ҳам олчиғи билинмайди... — У бўшшиб чиқиб кетади. Кузатиб тураман. Тушликка чикмайди. Кенга киравас, анча шеър коралаб кўйган бўлади Кейин «кўзинга ёримай». Яна бир пул тушнада шоир ҳаммасини қатради.

— Кизиқиз-а, ота, — де-дим ахабланни